

יגאל גלאי: "אדם תקוע בגלל השרשים..."

מים ביד, זה מה שיש

שיחה עם יגאל גלאי סופר צעיר

אני רוצה שירים ישנים, ותרמי מה מנגנים פה".
 "זאת המלה האחרונה", אמרת.
 "עזבי אותי עם המלה האחרונה. אני מת להת'
 גענע".
 "אנחנו מתגעגעים וסתגעגעים ונשברים בסוף,
 תמיד שואלים אותי מה אני מחמשת בחיים. כאילו
 שיש לי לחפש משהו. בתיכון הסתובבתי כמטורפת
 וכולם חשבו שיום אחד ארוגע והכל יסתדר. אבל
 אני לא נרגעת. אני מחמשת דברים, בונה סיפורים
 גדולים ובסוף הכל נעשה קטן".
 "הדוד שלנו מקריב קרבן", אמרתי.
 "יבואו ימים אחרים", אמרת.
 יגאל גלאי, "מים ביד"

מאת ניבה לניר-פלביסקי

ביום שישי בבוקר אנחנו יושבים בקפה, תמר, יגאל מביא איתו שלושה ספרים שכתב ואח התמונה שלו, הוא עתונאי, ועתונאי יודע איך באים לפגישה עם עיתונאי אחר. יגאל הוא בחור צעיר, עדיין לא בן 30. בספרו האחרון, "מים ביד", יש משפטים אחדים המזכירים משפטים מספרים אחרים, מאלה שאפשר לכתוב אותם רק בא"י. את "מים ביד" אפשר לקרוא מהר, בכמה שעות. וזה (אולי) מה שטוב בו. הביקורת, אפשר להניח, תתעלם מן הספר העומד על גבול הרפורטז'ה. יתכן שיגאל גלאי ישלם את המחיר על נסיונו לטשטש את הגבול שבין ספרות לי ז'ורנליסטיקה. יגאל אומר שהוא כתב על "חלומי של אדם תקוע". לאדם הזה המספר על עצמו בגוף ראשון, אין שם בספר, אבל הוא מזכיר (מאוד) את האיש שכתב את הספר. הוא נולד בעיר ליד תל-אביב, למד בבית-הספר, היה בתנועה ואחרי הפעולות ובחופשות שחה בקיוסק גזוז עם החבריה. כלומר, גדל בשלווה ובבטחון (יחסים) בין המלי-חמות. המלחמה שחפסה אותו הייתה מלחמת יום-הכיפורים, ומה שקרה לו אחר-כך מסופר ב"מים ביד". אילו היה עובר שתיים-שלוש מלחמות, אולי היה כותב אחרת. הוא עבר ("רק") מלחמה אחת, וכנראה שלא תמיד מספיקה מלחמה אחת לבחור צעיר כדי שיהיה מתוחכם, יטשטש עקבות ויס' פר את הדברים בגוף שלישי, מרחוק, בטונים מאופקים.

"אינני ממציא דברים", אומר יגאל גלאי. "אינני כותב על דברים. אבסורדיים. אולי אין זה תפקידה המרכזי, אבל הספרות עוסקת גם בתיעוד. אין לי לאן לברוח. אני אדם תקוע".

לפני כמה שנים פגשתי בו ברחוב בתל-אביב. מה אתה עושה, שאלתי, עובד בבניין, אמר. מה-זאת-אומרת, שאלתי, מנהל עבודה? לא, אמר. עובד אצל קבלן שבונה שכונה חדשה בצ' פון העיר. אנחנו שלושה בצוות, שני ערבים ואני יוצ' קים קירות לפי פטנט חדש. עכשיו אני נזכרת איך הסביר לי כמה העבודה הפיי-סית הקשה טובה לו. בצהריים אתה דריומן הפיגומים, מנגב את הזיעה ומרגיש איך השרירים חוזרים למקומם. החלפנו דברים על עבודה עברית, ואולי כדי שהשיחה תהיה פשוטה ופחות מחייבת אמר: תראי, מרוריםים מזה טוב. מאה לירות ליום, ומה איתך?

אחר-כך היה לעתונאי. קיבלו אותו לעבודה ב"מעריב", בשבוע שעבר נודע לי כי אולי היה נשאר ב"מעריב" עד היום, לולא הראו לו את הדרך החוצה. במערכת טענו (הוא לא הכחיש) שיש לו מעורבות (יתר, לדעתם) בעניינים פוליטיים. לא, לא פיתרו אותו. הציעו לו לחתום כמה חז' שים בשם בדוי, ואז הסתלק. חסך להם את הפיצויים. עכ' שיו הוא כותב ב"עלי-המשמר".

גיבור ב"מים ביד" העובד בבניין, מסחבך בגלל מאה לירות. כל זה קורה מפני שאחד הפרועים הערבים שואל

אותו: "אולי אתה יכול להלחץ לי מאה לירות?" אחרי העבודה נעלם הערבי וגיבור הסיפור נשאר עם הבטחון, להלוות את הכסף, והשטר בכיסו. בערב הוא מהפס את הבחור מעזה במרתף, ברחוב טרומפלדור בתל-אביב ומוצא אותו, אבל לא רק אותו. 20 בחורים שוכבים על מזרונים בחדר חסר-חלונות. הוא נותן את הכסף לאיש והולך משם. עוברים כמה ימים. אחד הפרועים אינו מגיע לעבודה. ההש' ערות אחדות, אך כמובן לא חסרה ההשערה הכורכת את שלטונות הבטחון בהיעדרות זאת. שניים מן העובדים במור' סד ההוא אכן באים לאתר-הבניה, ומי שמתבקש לחקירה הוא אותו בחור-בלוישם, המספר. יגאל גלאי כותב על המ' בוכה, הפחד והתיסכול שבעקבות אותה חקירה סולידית ובל' תי-מוזיקה.

וברקע, ברקע ישנה תל-אביב עכשווית מאוד. האר' ניברסיטה, כמה חברים, אנשים צעירים שנוטים לעבור ממצב של "מה-יהיה" למצב של "להיות מסודרים". מי' לואים. אפשריין. יגאל גלאי אומר שאין לך יחידה אחת בצה"ל שאין לה אפשריין משלה. זה ששואל איזה טעם יש במלחמה על תעלת מים, קצת ציני, לא חוסך מן האחד רים את מה שיש לו לומר, אולי אפילו נוסה לזוכחות. אפשריין אינו נוחן סיכוי למלחמות. אבל הוא שם, קרוב מאוד לקריאה. אפשריין נהרג. יגאל גלאי, שעדיין לא הצליח להישמר מסטיריאופים ישנים, מייצר חדשים. לשותפתו-לדירה הוא אומר: "מה אני יכול לעשות, השרשים שלי כאן. אין לי לאן לברוח. אדם תקוע. בגלל השרשים", וקשה להבין אם זה כל מה שיש לו וזה מזלזל — או אולי זאת צרתו. כך או כך, זה סיפור שאפשר לכ' תוב אותו רק בארץ ישראל, זה כוחו וזאת חולשתו.

יגאל גלאי ואני משוחחים על פתרונות ספרותיים. הוא גם אומר: "אני אוהב לכתוב. אני אוהב את הכתיבה מפני שאני מגלה בה את יכולתי להיות-מאורגן, מה שחסר לי בחיים. הלוואי שהייתי מסודר בחיים כמו שאני מס' חדר עם מכונת-הכתיבה. כשאני כותב אני נהפך למה שאני רוצה להיות".

"משונה", הוא אומר, "אפילו החברים שלי לא אמרו לי דבר על העניין הפוליטי שהוא חר-משמעי בספר. איך אפשר להתעלם ממנו?"

— יכול להיות — אני — שהחיבור בינך ובין עמדותיך הפוליטיות כליכך ברור להם, עד שאין על מה לדבר. אני שואלת אם הוא מרוצה ממה שכתב, אם הוא אוהב את הדברים לאחר שהודפסו. נכרכו ונמכרים בח' ניות.

יגאל: "בין כתיבת הספר הזה ובין הספר הקודם הרגשתי שאני ממחן את עצמי ואת הכתיבה. המציאות חריפה יותר מנסיונותי לבטא אותה בכתב. מיתנתי את סגנון הכתיבה שלי. בעצם התכוונתי לכתוב דברים קשים בספר תוקפני, חד מאוד. התוצאה הייתה פחות מיליטנטית. הייתי עסוק בכתיבה כשהבנתי שמה שקורה כאן בשנים האחרונות חמור וקשה הרבה יותר ממה שאני כותב ומ' תאר. אני מתכוון לא רק למלחמות. האינפלציה, תפסתי,

חיסלה חבריות. חברים לא נותנים היום הלוואות. ואם נותנים, הן צמודות".

*
 מה קורה לבני-גילו של יגאל גלאי? מדוע הם מתים להתגעגע (כלשוננו), ואל מה? מה היה בעבר שלא היה עברם, שהם מתגעגעים אליו?

ארץ-ישראל, הוא אומר לי, הצמיחה צמחים משונים ואנשים שלא טוב להם, שאינם אוהבים את המציאות שהם חיים בה. נאחזים בעברם של אחרים.

אני מעירה לו שהגעגועים אל ארץ-ישראל, זו המי' כונה, "יפה", הם במקרים רבים אל המונח, "ארץ-ישראל-יפה", אל זו שהיינו רוצים שתהיה, ואיננו יכולים להגי' דירה. ארץ-ישראל שהייתה, ודאי הייתה קשה גם היא. ויגאל אומר לי: גם הגעגועים הם תחליף.

אני: למה?

יגאל: "אולי ליכולת להיאבק. לעשות משהו נגד הדברים שאתה מתקומם נגדם".

יתכן, ב"מים ביד" אין תשובות לשאלות אלה. יש בו סיפור על בחור שהעבודה הפיטית קושרת אותו אל המציאות בקשר רופף למדי. הוא מושט בסמטאות אפי' לות, שותה בירה בברים נידחים ותופס זונה בחצר. צמי' חים משונים הצמיחה ארץ-ישראל. כבר קשה לחשוב שאפשר בעצם לראות בכל הסיפור הזה העמדת פנים. בעצם, הכל ייתכן. כל מיני אנשים, כל מיני בריחות. שמע, אני אומרת לו: יש משהו פסימי מאוד בכתי' בה שלך. אתה אדם כזה?

"לא", הוא אומר. "בכלל לא" אבל תשובה של ממש אינני מקבלת. אולי בגלל המקום והשעה ובכלל, ואולי אין לו.

אבל דבר אחד אני שומעת מפיו, שיש בו משהו רחוק מאוד מן הפסימיות: "אני אוהב ספרות. אני משוגע עליה. את אי-השקט שלי אני קושר תמיד עם השאלה אם קראתי היום-השבו-באחרונה. כלומר אני לא שקט כשאני לא קרא. משונה, אבל אני אוהב מאוד את הספ' דות האמריקאית. פיצ'רלד, סלינגר. פעם הבאתי סיפור לחנוך ברטוב. הוא קרא אותו ואמר לי שהסיפור מזכיר לו מאוד משהו שכתב אמריקאי אחד. לא קראתי, אמר' תי וברטוב אמר אז שהשפעה חודרת גם באמצעות הקול' גרע, הטלוויזיה, העתונות ומה לא.

— תראה, אני אומרת לו, אתה שכותב ספרים שאפי' שר לכתוב אותם, כך נדמה, רק כאן, אוהב דווקא את הספרות האמריקאית. הוא מחייך ואומר: אבל אני אוהב מאוד את עגנון, גנסין, יורם קניוק ועמוס עוז. מזל שבספ' רות אתה יכול לאהוב בכתי-אחת הרבה. ללא התחייבויות וללא הסבר.

ולפני שאנחנו יוצאים הוא אומר: ושלא תחשבי, לא רק ספרים אני אוהב. לא רק. אלא שדברים אחרים מקוממים כליכך, ואיתם קשה יותר להסתדר.